

1: Foto door André Eijenaar

Steenuilen in Aa & Hunze

Jaarverslag 2020

info@steenuilendrenthe.nl
WWW.STEENUILENDRENTHE.NL

Inhoud

INLEIDING	2
WERKGROEPEN	3
TERRITORIA 2020	5
GEVONDEN NESTEN 2020	6
VERHAAL UIT DE PRAKTIJK	7
FINANCIËLE VERANTWOORDING	9
VOORUITBLIK 2021	12

2: Jonge steenuilen ringen (foto: Claus van den Hoek)

INLEIDING

Vanuit de Stichting Steenuilenwerkgroep Drenthe zijn we zeer content mee dat de gemeente Aa en Hunze in 2018 ambassadeur is geworden voor de steenuilen. Dit alles is ontstaan vanuit Heel Drenthe Zoemt dat door de Natuur en Milieufederatie Drenthe wordt geleid.

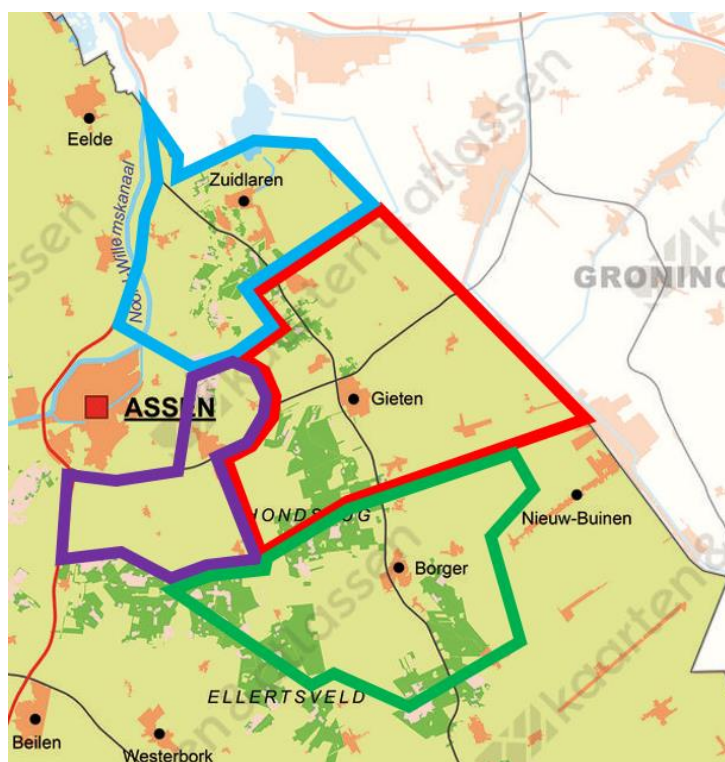
Met dit ambassadeurschap is er een extra input komen voor de steenuilen in de gemeente Aa en Hunze. Deze extra input loopt via twee kanalen die weer intensief

1. Stichting Landschapsbeheer Drenthe
2. Stichting Steenuilenwerkgroep Drenthe

Landschapsbeheer Drenthe heeft een financiële ondersteuning ontvangen voor het aanpakken van 25 erven in de gemeente Aa en Hunze verdeeld over twee jaar (2019 en 2020). Deze erfverbetering is nu uitgevoerd en de eerste resultaten lijken nu al waarneembaar in de aantallen territoria.

De afgelopen jaren heeft de Stichting Steenuilenwerkgroep Drenthe jaarlijks een bijdrage ontvangen van €2150,- van de Gemeente Aa en Hunze voor het ondersteunen van de werkgroepen in de gemeente. In dit jaarverslag verantwoorden we hoe deze bijdrage een positief effect heeft op de steenuilenpopulatie in de gemeente Aa en Hunze

Na het maken van een begroting ontvangt de Stichting Steenuilenwerkgroep Drenthe jaarlijks een bijdrage van €2150,-. Dit bedrag is gelabeld voor de werkgroepen die in de gemeente Aa en Hunze actief zijn.

In dit jaarverslag wordt duidelijk wat er al met dit geld gedaan is om een positieve bijdrage te leveren aan de steenuilenpopulatie in de gemeente Aa en Hunze.

Hiernaast de verdeling van de gebieden over de verschillende werkgroepen die in de gemeente Aa en Hunze actief zijn:

- Blauw:* IVN Zuidlaren (Geert Greving)
Rood: IVN Aa en Hunze (Jos van der Meer)
Paars: KNNV Assen (Nico Rommes)
Groen: Borger e.o. (Hans Asjes)

WERKGROEPEN

In de gemeente Aa en Hunze zijn momenteel 4 werkgroepen actief. Twee daarvan bestrijken een groot deel van de gemeente en 2 een klein deel. De werkgroepen zijn:

1. KNNV Assen (Nico Rommes)
2. IVN Aa en Hunze (Jos van der Meer)
3. IVN Zuidlaren (Geert Greving)
4. Borger e.o. (Hans Asjes)

De gebieden van het KNNV Assen en het IVN Aa en Hunze bestrijken het grootste deel van de gemeente en zijn de groepen die de meeste facilitering ontvangen vanuit de bijdrage vanuit de gemeente. Het IVN Zuidlaren sluit het dichtst aan bij het kerngebied in de gemeente Aa en Hunze. Hier is dan ook extra geïnvesteerd door de Stichting Steenuilenwerkgroep Drenthe met eigen middelen alsmede middelen van de gemeente Aa en Hunze, omdat deze groep ook in de gemeente actief is. In alle vier de gebieden zijn afgelopen jaar steenuilen waargenomen. Het gebied biedt dus voldoende perspectief voor een groeiende steenuilenpopulatie.

Hieronder een verdeling van de plaatsen over de verschillende groepen.

GEMEENTE	PLAATSNAAM	COÖRDINATOR STEENUILEN	ORGANISATIE
<i>Aa en Hunze</i>	Achter 't Hout	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Amen	Nico Rommes	KNNV Assen
<i>Aa en Hunze</i>	Anderen	Nico Rommes	KNNV Assen
<i>Aa en Hunze</i>	Anloo	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Annen	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Annerveenschekanaal	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Balloërveld	Nico Rommes	KNNV Assen
<i>Aa en Hunze</i>	Balloo	Nico Rommes	KNNV Assen
<i>Aa en Hunze</i>	Bareveld	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Bonnen	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Bonnerveen	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Bosje	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Bovenstreek	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	De Hilte	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Deurze	Nico Rommes	KNNV Assen
<i>Aa en Hunze</i>	Eerste Dwarsdiep	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Eext	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Eexterveen	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Eexterveenschekanaal	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Eexterzandvoort	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Ekehaar	Nico Rommes	KNNV Assen
<i>Aa en Hunze</i>	Eldersloo	Nico Rommes	KNNV Assen
<i>Aa en Hunze</i>	Eleveld	Nico Rommes	KNNV Assen
<i>Aa en Hunze</i>	Gasselte	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Gasselterboerveen	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Gasselterboerveenschemond	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Gasselternijveen	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Gasselternijveenschemond	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze

<i>Aa en Hunze</i>	Gasteren	Geert Greving	IVN Zuidlaren
<i>Aa en Hunze</i>	Geelbroek	Nico Rommes	KNNV Assen
<i>Aa en Hunze</i>	Gieten	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Gieterveen	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Gieterzandvoort	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Grolloo	Nico Rommes	KNNV Assen
<i>Aa en Hunze</i>	Kostvliet	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Marwijksoord	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Nieuw-Annerveen	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Nieuwediep	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Nijlande	Nico Rommes	KNNV Assen
<i>Aa en Hunze</i>	Nooitgedacht	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Oud-Annerveen	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Papenvoort	Nico Rommes	KNNV Assen
<i>Aa en Hunze</i>	Rolde	Nico Rommes	KNNV Assen
<i>Aa en Hunze</i>	Schipborg	Geert Greving	IVN Zuidlaren
<i>Aa en Hunze</i>	Schoonlo	Hans Asjes	Borger e.o.
<i>Aa en Hunze</i>	Schreierswijk	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Spijkerboor	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Streek	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Torenveen	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Tweede Dwarsdiep	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Veenhof	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze
<i>Aa en Hunze</i>	Vredenheim	Nico Rommes	KNNV Assen
<i>Aa en Hunze</i>	Zandvoort	Jos van der Meer	IVN Aa en Hunze

Ook de direct omliggende werkgroepen, zoals die van het IVN Zuidlaren en die van Hans Asjes, hebben invloed op de populatie in de gemeente Aa en Hunze. Door als Stichting Steenuilenwerkgroep Drenthe ook (extra) te investeren in die groepen hopen we dat dit een positieve invloed heeft op de populatie steenuilen die in de gemeente al aanwezig is.

3: Steenuil in fruitboom (foto: Erwin Bruulsema)

TERRITORIA 2020

Maatregelen hebben niet altijd direct invloed op een populatie zoals die van de steenuilen. Daar kunnen soms jaren over heen gaan voor er significante resultaten zichtbaar zijn. Dit zou in de lijn der verwachting liggen, des te mooier dat we nu al echt een grote groei zien in de territoria in de gemeente Aa en Hunze. De volgende resultaten zijn geboekt in 2020

KNNV Assen: 14 territoria (+3 t.o.v. 2019)

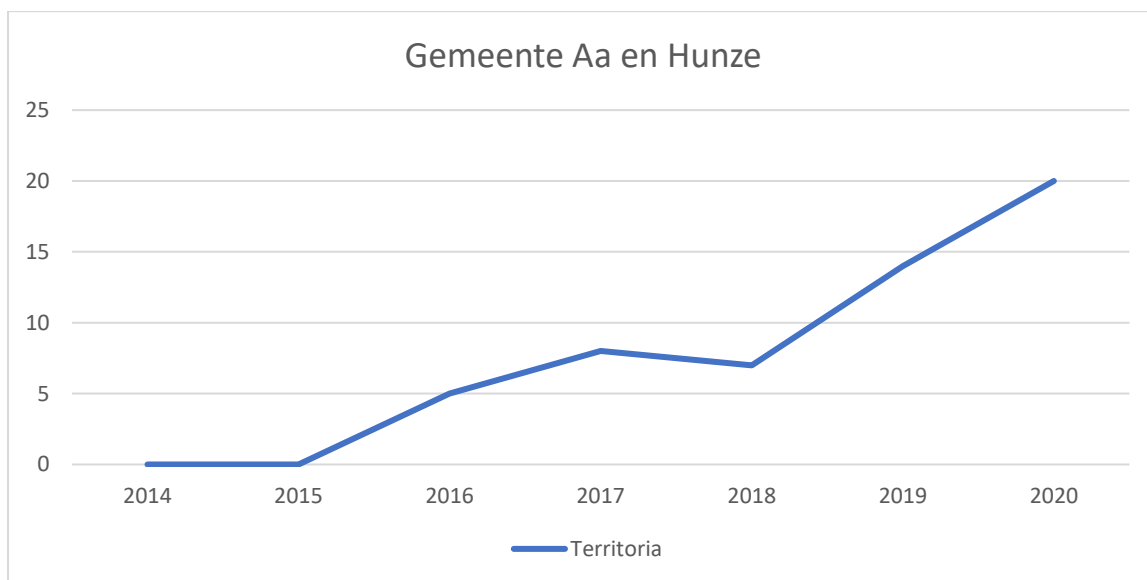
IVN Aa en Hunze: 2 territoria (+1 t.o.v. 2019)

IVN Zuidlaren: 2 territoria (gelijk aan 2019)

Borger e.o.: 2 territoria (+2 t.o.v. 2019)

De steenuil lijkt in de lift te zitten in Noordoost Drenthe en daar zijn we natuurlijk heel blij mee. De inzet van de gelden die beschikbaar gesteld worden hebben hun uitwerking door de intensieve bescherming van de steenuil door de vrijwilligers.

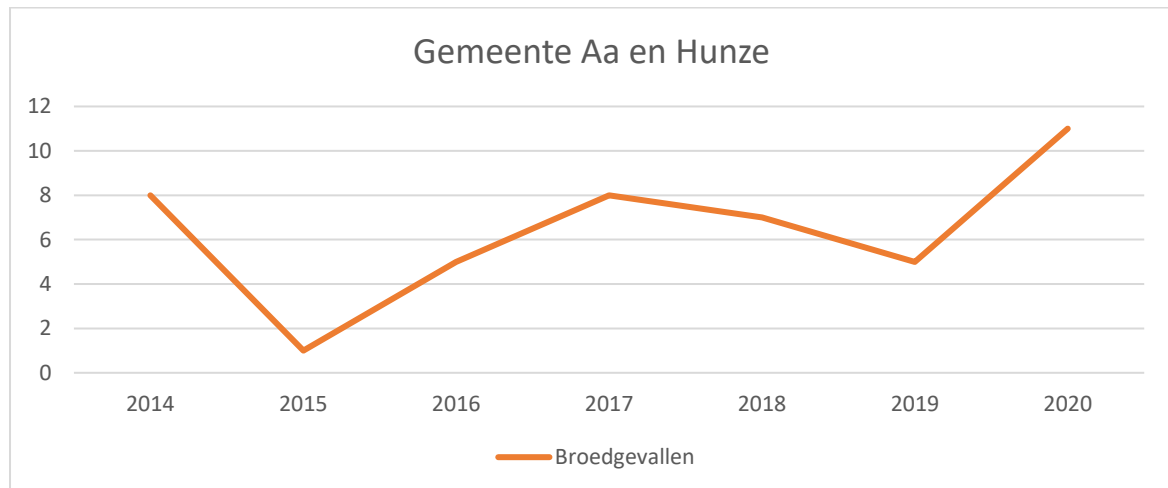
Hieronder de ontwikkeling in een grafiek.

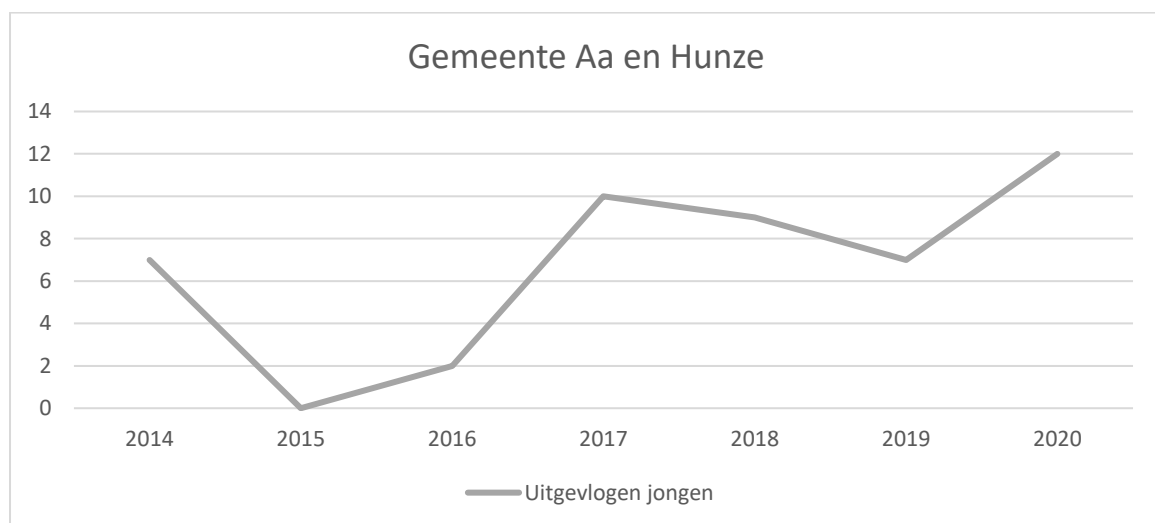
Enkele toelichting behoeft dit wel. In 2014 en 2015 zijn er nog geen territoria geïnventariseerd. Vanaf 2016 is begonnen met het intensiever vaststellen van de territoria met geluid. Dit geeft over het algemeen een nog beter beeld van de populatie steenuilen dan het totaal gevonden nesten. Sommige nesten worden namelijk niet gevonden. De grafiek hierboven laat de laatste jaren een zeer positief beeld zien. Om de drie tot vier jaar is er een dipje te verwachten in de territoria. Dit heeft vaak te maken met de resultaten in het broedseizoen voorafgaand aan het jaar van de geluidsinventarisatie.

GEVONDEN NESTEN 2020

Het vinden van nesten lukt alleen door oplettendheid van bewoners en het controleren van nestkasten. Vandaar dat er t.o.v. de territoria ook regelmatig niet met zekerheid vastgesteld kan worden of en waar het broedgeval zich heeft bevonden. Naast de nestkasten zitten de steenuilen ook regelmatig onder het dak te broeden bij mensen. Ook enkele broedgevallen in holle bomen zijn niet uit te sluiten.

Qua broedgevallen is het dus een grilliger beeld dan de territoria. In 2019 waren er vermoedelijk veel broedgevallen buiten de nestkasten. De resultaten zijn bemoedigend.

Qua uitgevlogen jongen ziet dat er zo uit. Dit beeld is nog wel zorgelijk, omdat het gemiddelde van 2 jongen per nest niet gehaald wordt. Afhankelijk werd aangenomen dat dit wel nodig is om de populatie in de been te houden. Wel zien we hier een stijging van het aantal jongen dat uitvliegt. Aangezien de populatie nog stijgt is het aannemelijk dat er buiten de nestkasten ook nesten zijn die niet vastgesteld worden door de vrijwilligersgroepen en waar wel voldoende jongen uitvliegen. Ook uitwisseling van jonge steenuilen tussen de gebieden in Drenthe waar de steenuilen voorkomen is aannemelijk.

VERHAAL UIT DE PRAKTIJK

KNNV ASSEN (DOOR NICO ROMMES)

Het ambassadeurschap van de gemeente Aa en Hunze en de samenwerking met Landschapsbeheer Drenthe heeft aardige resultaten opgeleverd voor de bekendheid van de steenuil in de gemeente. Op verschillende adressen zijn of worden nog aanpassingen gedaan in het erf en zijn kasten voor de uiltjes geplaatst.

Het jaar is veelbelovend gestart met 14 territoria op de verschillende plekken. Niet al deze plekken zijn exact bekend. Alleen de bezetting in de kasten kan door ons bijgehouden worden. Er zijn een paar nieuwe locaties bij gekomen. Door de lockdown maatregelen zijn niet alle kasten door ons gecontroleerd maar de bewoners van de erven waar de kasten hangen hebben ons geïnformeerd over het mogelijke gebruik door de steenuil van de kasten. Net zoals in de afgelopen jaren zijn de uiltjes geringd door Rinus Dillerop.

4: Gekraagde roodstaart kraakt nestkast

weer

Een kast in Balloo, die al een paar jaar door de uil is gebruikt, is nu overgenomen door een gekraagde roodstaart. Deze vogel had de opening van de kast aangepast aan zijn geringere omvang. De uil was verhuisd naar een nieuwe kast bij de burens en heeft daar 3 eieren gelegd. Helaas is de dame daarna waarschijnlijk gepredeerd.

De uilenkast bij Dineke Dunning is volop benut. We hebben daar 5 jongen geringd. We waren nog net op tijd om Dineke via een serie foto's van het ringen kennis te laten maken met "haar" uiltjes inclusief het vrouwtje. Helaas is Dineke vrij kort nadien overleden. Balloo is een aardige dame en een grote vriendin van de steenuil armer.

Volgens onze geluidsronde, die dit jaar in Balloo ook is geregistreerd door RTV Drenthe, zit er nog een uilenpaar verderop in de buurt van de Balloohoeve. Verderop in Balloo aan de Hemweg zitten nog twee paar uiltjes. Een paar heeft in een kast drie jonge kuikens voortgebracht. Die jongen en het vrouwtje zijn ook geringd. Het andere paar nestelt waarschijnlijk onder het dak van een boerderij verderop.

In Anderen zitten meerdere paartjes. De bekendste is de uil op het Oldend. Menig vogelaar heeft "de uil op de schoorsteen" bij op de foto gezet. Aan dit huis wordt volop verbouwd. Er wordt gewacht met de noodzakelijke ingrepen aan de schoorsteen tot de uilen vliegvlug zijn. De uil op het Nijend heeft besloten om een andere nestplaats te gebruiken. Vorig jaar zijn daar haar jongen gepredeerd door een steenmarter. Nu is ze verhuisd naar een kast dichterbij de boerderij en heeft 4 jongen grootgebracht. Er is aan de Oostkant van Anderen nog een derde paar. Regelmatig wordt daar door verschillende mensen daar de uil gehoord.

In Amen is de boerderij waar een uil zat verkocht en ook daar wordt nu volop verbouwd. Er hangen voldoende kasten in de omgeving om de uil een alternatief te bieden. Wat verderop zat vorig jaar een uil in een oude kast op het erf. Helaas was dat dit jaar niet meer het geval. Aan de rand van het dorp is nog steeds iets uitzonderlijks aan de hand. Op deze plek heeft een uiltje oorspronkelijk afkomstig uit Slagharen jaren aaneen gebroed en veel jongen grootgebracht. Een paar jaar terug is zij op 11 jarige leeftijd overleden. Haar plaats is ingenomen door een paar anderen. Voor het 3^e jaar aaneen zitten er nu in een kast 2 broedse uiltjes gezamenlijk op onbevuchte eieren. Dat gebeurt vaker. In ca 2 % van de broedgevallen komt dit voor.

5: Volwassen steenuilen in nestkast

Een van beide uiltjes is vorig jaar na het broedseizoen vertrokken en is op ca 30 km afstand teruggevonden. Dit jaar heeft een ander vrouwtje haar plaats ingenomen, zodat ook nu weer een duo op eieren zat. Ook nu weer was geen van de eieren bevrucht. Nadat een van beide dames was vertrokken heeft het achtergebleven uiltje een van de eieren verorbert. De resterende 5 eieren zijn verwijderd.

In Eldersloo is wel een territorium vastgesteld maar geen nest gevonden.

Al een paar jaar wordt er gemeld dat er een uiltje zit in Ekehaar. Er hangen daar de nodige kasten maar geen van deze kasten is bij een uil in gebruik. Dit jaar zijn in een oude schuur, dichtbij de plekken waar hij regelmatig gezien is, resten van een steenuil eieren gevonden. Deze plek zal volgend jaar in de gaten worden gehouden.

In Eleveld en Geelbroek waar jaren aaneen een uil heeft gebroed op 2 plekken wordt af en toe een uil gehoord maar een vaste stek is er niet meer. Jaren aaneen heeft een steenmarter verschillende kasten daar gebruikt. De laatste 2 jaar is er geen hinder van dit dier meer ondervonden. Het gebied trekt dus nu wel belangstelling bij de uil en zal mogelijk in de komende tijd weer een uilenpaar herbergen. Er hangen net als in Geelbroek voldoende kasten.

Alles bijeen genomen kan geconstateerd worden dat het Steenuil bestand in de loop van de jaren langzaam groeit. Het blijft echter in deze streek een kwetsbare soort die de nodige aandacht zal blijven vergen.

*De Steenuil werkgroep Rolde e.o.
Lukas, Hettie, Bert, Gijs en Nico*

FINANCIËLE VERANTWOORDING

Financieel verslag 2020

		In	Uit
Begin sado	€ 1195,78		
Subsidie		€ 2150,00	
Diversen			€ 283,20
Nestkasten			€ 260,00
Veiligheid			€ 530,95
Sub Totaal	€ 1195,78	€ 2150,00	€ 1074,15
Totaal In	€ 3345,78		
Totaal Uit	€ 1074,15		
Op rekening	€ 2271,63		

Zoals hierboven te zien is hebben we niet het volledige bedrag uitgegeven die we ontvangen hebben van de gemeente Aa en Hunze. Dit komt vooral ook door de corona-maatregelen die ervoor gezorgd hebben dat niet alle werkgroepen alle werkzaamheden hebben kunnen uitvoeren. De prioriteit ligt in dit soort situaties op de gezondheid van de vrijwilligers, die over het algemeen qua leeftijd binnen de risicogroep vallen. Voor het nieuwe jaar hopen we weer in aanmerking te komen voor de financiële ondersteuning vanuit de gemeente Aa en Hunze. Wel zouden wij het begrijpelijk vinden indien dit budget voor komend jaar iets teruggeschroefd wordt naar €1500,-

Figuur 6: Klimgordels voor veilig werken op hoogte

INSTRUCTIEWIJZER

Veilig nestkast plaatsen aan boom of muur

De nestkast staat mooi horizontaal op het aangebrachte plateau. De broedlaag kan zo ook mooi gelijk verdeeld worden in de nestkast.

Doordat de ladder dezelfde hoogte bereikt als de nestkast kan er veilig worden gecontroleerd en schoongemaakt.

De ladder kan op een veilige manier geplaatst worden tegen de rechte voorkant van het plateau waar de nestkast op staat.

Door de zijstukjes aan de rechte voorkant van het plateau kan de ladder nooit verschuiven, waardoor deze altijd veilig en stevig staat.

Foto's: Anne van der Zijpp

Speciaal ontwikkelde boombokken (en voor aan de muur) om veilig een nestkast op te hangen, maar ook veilig te kunnen controleren. Deze boombokken behoren worden ook geleverd aan de werkgroepen in het kader van veilig werken op hoogte. Voordeel hiervan is dat er geen horizontale tak aanwezig hoeft te zijn om de kast op te hangen en dat deze lager opgehangen kan worden.

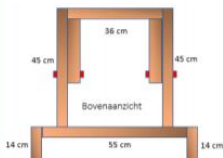
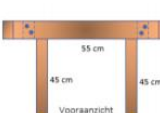
INSTRUCTIEWIJZER

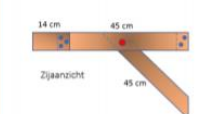
Veilig nestkast plaatsen aan boom of muur

Een steenuilennestkast wordt bij voorkeur op een horizontale tak geplaatst. Dit heeft als voordeel dat de volwassen steenuilen lekker in het zonnetje voor de nestkast kunnen zitten en de jongen veilig in en uit de nestkast kunnen lopen.

Vaak doen er zich echter situaties voor waarbij het plaatsen van een nestkast op een tak geen optie is. De bomen worden hoog opgeschoren en een horizontale tak is alleen te vinden buiten de zone waarbij er nog veilig op een ladder gewerkt kan worden. Vandaar dat door de vrijwilligers van de Stichting Steenuilenwerkgroep Drenthe een systeem is ontwikkeld om een nestkast veilig aan een boom of muur te kunnen bevestigen en deze tevens makkelijk te kunnen controleren. Een weidepaal fungeert als kunstmatige tak.

Veiligheid van de vrijwilligers die zich inzetten voor de steenuilen gaan voor alles!

Benodigdheden:

- 1x balk 300 cm (4 x 7 cm)
- 14x schroef (6x80)
- 2x slotbout (M8 x100), moer, ringen
- 2x schroef (6x100)

Foto's: Anne van der Zijpp

Voor 2021 willen we ook wat meer inzetten op onderzoek met bewegingscamera's en d.m.v. ringen. Tevens zullen we verder inzetten op veiligheid voor zowel vrijwilligers als voor de steenuilen. Hierbij valt te denken aan cursus veilig werken op hoogte, boombokken, klimgordels met positioneringslijn en steenuil veilige drinkbakken.

Begroting 2021

		In	Uit
Begin sado	€ 2271,63		
Subsidie		€ 1500,00	
Diversen			€ 300,00
Nestkasten			€ 500,00
Veiligheid			€ 1000,00
Onderzoek			€ 750,00
Sub Totaal	€ 2271,63	€ 1500,00	€ 1074,15
Totaal In	€ 3771,63		
Totaal Uit	€ 2550,00		
Op rekening	€ 1221,63		

VOORUITBLIK 2021

Vanuit de vrijwilligersgroepen en vanuit Stichting Steenuilenwerkgroep Drenthe zijn we zeer positief over de ontwikkelingen van de steenuilen in Aa en Hunze. We verwachten dat er een keer een dipje zal zijn, maar dat de ontwikkelingen op dit vlak positief zullen voortzetten. Met de huidige intensieve inzet van de vrijwilligers is dat ook goed mogelijk. Dit hebben we in Zuidwest Drenthe gezien in het gebied van de Vogelwacht Uffelte e.o. Hier is in 20 jaar tijd de populatie meer dan verdubbeld. Met de geschikte omgeving in de gemeente Aa en Hunze en de inzet van de vrijwilligersgroepen moet dit ook hier mogelijk zijn.

Het zou heel wenselijk zijn voor de steenuilen indien de gemeente Aa en Hunze ook voor 2021 weer een bijdrage beschikbaar zou willen stellen om de vrijwilligersgroepen die zich voor de mooie soort inzetten weer te ondersteunen.

Wij zullen dan weer inzetten op het volgende:

- Beschikbaar stellen van nestkasten voor vervanging en bijplaatsen.
- Informatievoorziening:
 - o Lezing(en)
 - o Jaarverslag
 - o Boekjes
- Beschikbaar stellen van steenuil veilige drinkbakken voor vee.
- Beschikbaar stellen van ringen voor het onderzoek naar de steenuilen rondom de gemeente Aa en Hunze.
- Beschikbaar stellen van bewegingscamera's voor onderzoek bij de nestkasten.
- Aanbieden van een cursusdagdeel voor het veilig werken op hoogte.

Erwin Bruulsema (Voorzitter)
Namens het bestuur
Stichting Steenuilenwerkgroep Drenthe

7: Steenuil in nestholte (foto: Erwin Bruulsema)